

■ **În perioada 20 februarie-10 martie 2023, [Adriana Cupcea](#)** (cercetător ISPMN) a realizat un **stagiul de cercetare** în cadrul bursei primite la Leibniz Institute for Educational Media/ Georg-Eckert-Institut, pentru documentarea proiectului *Percepții despre musulmani și Islam în sistemul educațional din România, după 1990. O abordare pluristratificată*. În cadrul stagiului, în data de 28 februarie 2023, [Adriana Cupcea](#) a susținut o prelegere cu titlul: *Reprezentări ale Islamului în manualele de istorie din România, post 1990*. În cadrul prelegerii cercetătoarea a vorbit despre principalele reprezentări despre islam, ca religie și cultură, produse de manualele de istorie din România folosite în perioada post-1990, despre ce fel de mesaj transmit, despre stereotipurile pe care le construiesc și despre ce fel de atitudini transmit, cu privire la islam și musulmani, generațiilor de elevi. Prezentarea a constat în rezultatele preliminare ale proiectului cu titlul: *Percepții despre musulmani și Islam în sistemul educațional din România, după 1990. O abordare pluristratificată*. Georg-Eckert-Institut este singura instituție din Europa care realizează cercetări sistematice, multidisciplinare și aplicate, în domeniul educației și manualelor școlare, pe baza unor abordări și metode din domeniul istoriei și studiilor culturale.

■ **Marti, 7 martie 2023, [László Fosztó](#)** (cercetător ISPMN) a participat ca membru al comisiei de examinare la susținerea publică a tezei de doctorat scrisă de Corina Tulbure cu titlul *Grădini urbane și ierarhizarea cetățenilor: control emoțional și contradicții ale birocratilor, studiu de caz Barcelona*. Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Paradigma Europeană, Facultatea de Studii Europene, având ca conducător științific pe profesor universitar dr. Enikő Vincze. Președintele comisiei a fost conf. univ. dr. Paul Teodor Hărăguș, ceilalți membri: prof. univ. dr. Barak Kalir (University of Amsterdam, Netherlands) și prof. univ. dr. Irina Culic (Universitatea „Babeș - Bolyai” din Cluj-Napoca).

Detalii vedeți [aici](#).

■ **Marti, 7 martie 2023, [László Fosztó](#)** (cercetător ISPMN) a fost invitat la o emisiune TVR Cluj, *Observatorul Transilvan*, în cadrul căreia a discutat despre semnificația Zilei Dezrobirii Romilor sărbătorită anual la data de 20 februarie, respectiv știrea potrivit căreia organizații române dau în judecată BOR pentru că nu-și asumă răspunderea în menținerea robiei.

Detalii vedeți [aici](#).

■ **Vineri, 17 martie 2023, [Adriana Cupcea](#)** (cercetător ISPMN) a participat, în calitate de membru al comisiei de doctorat, la susținerea tezei de doctorat cu titlul, *Varietatea nogai dobrogeană -fonetică, morfologie, sintaxă* susținută de drd. Leyla Mambet Cheamil, Școala Doctorală *Limbi și Identități Culturale*, Universitatea București, avându-l drept coordonator pe prof. univ. dr. George Grigore.

- **Vineri, 17 martie 2023,** [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a vorbit la Radio România, studioul teritorial Târgu-Mureș, despre scrisoarea Patriarhiei Ortodoxe semnată și de alți reprezentanți ai cultelor religioase și trimisă Ministerului Educației. Printre altele, subsemnații solicită ca „diversitatea” să nu mai fie definită în proiectul Legii învățământului, iar profesorii să nu mai fie obligați să o promoveze, respectiv ca sintagma „orientare sexuală” să fie ștearsă din document. [László Fosztó](#) a argumentat că diversitatea este o valoare care trebuie păstrată în textul legii pentru garantarea drepturilor omului și a pluralismului cultural.

Detalii vedeți [aici](#).

- **Marti, 21 martie 2023,** a apărut volumul 8 al Raportului European despre Islamofobie (European Islamophobia Report-EIR), pentru anul 2022, editat de Enes Bayraklı și Farid Hafez. Raportul pentru România a fost realizat de către [Adriana Cupcea](#) (cercetător ISPMN). Concluziile documentului sunt următoarele:

În 2022 nu au fost înregistrate incidente islamofobe majore. Acest lucru se datorează faptului că statisticile nu sunt relevante, cercetarea calitativă lipsește, iar victimele evită raportarea din cauza lipsei de încredere în autorități. La rândul lor autoritățile nu au pus la punct un sistem național coerent de colectare a datelor și de a produce statistici referitoare la discursul și crimele rasiste. Un alt motiv este că în ultimii ani spațiul digital a devenit principalul câmp de manifestare a discursului urii, iar autoritățile și mediul academic nu au reușit încă să dezvolte o metodologie și instrumentele necesare pentru monitorizarea fenomenului. Cea mai semnificativă evoluție în acest sens a fost adoptarea „Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea antisemitismului, xenofobiei, radicalizării și discursului instigator la ură aferentă perioadei 2021 – 2023”. Islamul rămâne un subiect nepolitizat în România în 2022. În timp ce singurul focus al discursului oficial în acest sens rămân musulmanii locali, autohtoni, absența și ignorarea minorităților recente, de musulmani imigranți, în discursul despre Islam în România, poate să ridice problema unei forme de islamofobie prin excludere. O evoluție legală semnificativă în acest sens, referitoare la drepturile imigranților musulmani, a fost emiterea de către Guvernul României a strategiei privind imigrația pentru perioada 2021-2014.

Raportul complet poate fi accesat [aici](#).

- **În perioada 28 martie-2 mai 2023,** [Toma Stefánia](#) (cercetător ISPMN) a efectuat un stagiul de cercetare în cadrul proiectului COST Action CA21143 Transnational family Dynamics in Europe (TraFaDy). Instituția-gazdă a fost Departamentul de Antropologie Socială a Universității din Granada (Spania). În cadrul acestui stagiul, [Toma Stefánia](#) a participat la un workshop, unde a prezentat tema ei de cercetare, a avut întâlniri de consultare cu membrii departamentului-gazdă, și s-a documentat pe tema problemelor metodologice în cercetarea familiilor transnaționale vulnerabile și a dificultăților în implementarea unor politici publice și sociale care să vină în ajutorarea acestor familii. Stagiul de cercetare a fost susținut din bursa oferită de CA21143.

- **Miercuri, 29 martie 2023,** [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitat al studioului teritorial Târgu-Mureș, Radio România, în cadrul emisiunii de noapte Departamentul seral (Esti tagozat). Tema discuției a fost relația Stat-Biserică în România. La dialog au mai participat teologul Liviu Jiteanu, istoricul Tamási Zsolt. Gazdele emisunii au fost redactorii Farkas István și Szász Attila.

Detalii vedeți [aici](#).

- **În perioada 30-31 martie, 2023,** [Stefánia Toma](#) (cercetător ISPMN) a participat la **workshopul** intitulat „Detecting and Mitigating Bias in Migration Research” organizat de IMISCOE în colaborare cu Institutul de Studii Sociale Avansate din Córdoba și Consiliul Superior pentru Cercetări Științifice din Spania. Scopul întâlnirii a fost de a discuta diferite probleme metodologice în cercetarea migrației și de a găsi eventuale soluții pentru a reduce multiplele distorsiuni care apar în colectarea, analiza și interpretarea datelor. Stefania Toma (cercetător ISPMN) a vorbit despre „Romanian Roma Migrants Abroad and at Home: mixed method approaches in surveying hard-to-reach and hard-to-identify populations”. Participarea la acest eveniment a fost finanțată din grantul pentru stagiul de cercetare din cadrul proiectului Cost Action CA21143 TraFaDy.

- **În perioada 31 martie-9 aprilie 2023,** s-a desfășurat în format fizic festivalul de film documentar One World România 2023, iar în perioada 10-30 aprilie 2023 a avut loc ediția online. [Iulia Elena Hossu](#) (cercetător ISPMN) a urmărit selecția propusă spre vizionare și a semnat cronică „[Un condiment cu valoare identitară - Foragers / Culegătorii de za'atar / Al-Yad Al-Khadra](#)” publicată pe portalul cultural LiterNet. Cronică discută despre problematica complexă a identităților și a practicilor culturale asociate acestora dintr-un spațiu marcat de o istorie zbuciumată și poate fi citită [aici](#). Festivalul Internațional de Film Documentar și Drepturile Omului, One World România, se desfășoară anual la București. În anul 2023 acesta s-a aflat la cea de-a 16-a ediție cu o selecție de 35 de filme documentare, trei retrospective, 8 evenimente de tip panel talk/workshop și o expoziție conexă. Mai multe detalii despre acest festival de film documentar puteți vedea [aici](#).

- **În luna martie 2023,** a apărut volumul „International Perspectives on Exclusionary Pressures in Education. How Inclusion becomes Exclusion” editat de Elizabeth J. Done (Plymouth Institute of Education) și Helen Knowler (University of Exeter) la Editura Palgrave Macmillan. Volumul este o colecție de studii care tratează incluziunea educațională din mai multe perspective și în mai multe contexte sociale. Ideea centrală în jurul căreia este organizat volumul subliniază că în cele mai multe cazuri, sistemele educaționale care se descriu ca fiind inclusive în politici și în discursurile publice, prezintă de fapt mai multe lacune sau chiar acolo se legitimează excluziunea educațională prin diferite practici informale. [Toma Stefánia](#) (cercetător ISPMN) a contribuit cu un capitol la acest volum. Capitolul ei se intitulează *Education Policy and Roma Children in Romania* [Politici educaționale și copiii romi din România]. Articolul prezintă contextul formal în care se desfășoară educația copiilor romi din România, printre care și

diferitele programe de incluziune educațională din ultimele decenii, care au avut mai mult sau mai puțin succes.

Cartea poate fi comandată de pe pagina editurii, [aici](#).

- **În luna martie 2023**, au fost publicate următoarele două articole din volumul special intitulat *Critical Perspectives on the Impacts of (post) COVID-19 Pandemic on Roma* [Perspective critice asupra impactului pandemiei COVID-19 pe populația romă] editat de Maria Manuela Mendes (ISTE-IUL CIES, Portugalia) și [Stefânia Toma](#) (cercetător ISPMN). Articolul intitulat "Falling off the Radar? Reaching Out to the Finnish Roma Community during the COVID-19 Pandemic" scris de Marko Stenroos, Laura Mustu și Natalia Skogberg discută modul în care informațiile importante au ajuns la comunitățile de romi din Finlanda pe perioada pandemiei. Al doilea articol, scris de Andreea Cârstocea (ECMI), este intitulat "Hygienic Boundaries: Roma Communities and the Racialisation of Public Health Discourses during the Covid-19 Pandemic" și discută modul în care discursurile publice creează o distanță socială și mai mare între romi și ne-romi prin utilizarea accentuată a unor stereotipii, contribuind la întărirea excluziunii. Articolele sunt publicate în regim OA.

- **În luna martie 2023**, a apărut la Editura Kriza János Néprajzi Társaság – Editura ISPMN volumul: ***[Pe linie moartă. Politica regimului Ceaușescu referitoare la minoritatea maghiară. 1974-1989] Holtvágányon. A Ceaușescu-rendszer magyarságpolitikája. 1974-1989. (Documenta et Studia Minoritatum.) Összeállította és a bevezető tanulmányt írta: Novák Csaba Zoltán. Kriza János Néprajzi Társaság – Editura ISPMN, Kolozsvár, 2023. 432 p.***

Volumul este coordonat de [Csaba Zoltán Novák](#) (președinte ISPMN) care semnează și studiul introductiv.

Titlul volumului (*Pe linie moartă*) se referă la evoluarea politicii referitoare la minoritatea maghiară. După cel de-al Doilea Război Mondial – cu excepția perioadei clasice staliniste din prima parte a anilor cincizeci – PCR s-a ghidat până la final după paradigma clădirii statului național și a națiunii române. În a doua parte a regimului ceaușist, datorită schimbării mecanismelor interne de putere și a influențelor politice externe, conducerea de partid s-a dezis de modelele politice minoritare anterioare. PCR a militat pentru un viitor al societății omogene românești și a unei „națiuni socialiste”. După plecarea majorității populației evreiești și germane din România Ceaușescu a început o politică de asimilare directă și deschisă și în direcția minorității maghiare. Din cauza politicii de asimilare, a rețelei diminuate a instituțiilor culturale și educaționale proprii, a pierderilor serioase pe planul poziției sociale, în a doua parte a anilor optzeci maghiarimea din România nu mai putea spera la o îmbunătățire a condiției în cadrul sistemului socialist din România.

Documentele incluse în volumul de față ajută la înțelegerea politicii minoritare din perioada

1974-1989.

Mai multe detalii despre volum vedeți pe pagina editurii [noastre](#).

- **În perioada 3 aprilie-4 aprilie 2023**, [Peti Lehel](#) (cercetător ISPMN) a participat la **întâlnirea de lucru** organizată și finanțată de Museum Europaischer Kulturen din Berlin. [Peti Lehel](#) a participat la lucrările atelierului și a ținut o **prelegere** cu titlul: *Systematization and/or depopulation of rural communities? Research questions regarding a Transylvanian village / Szisztematizálás és/vagy vidéki közösségek depopulációja? Kutatási kérdések egy erdélyi falu kapcsán* (Sistematizarea și/sau depopularea comunităților rurale? Întrebări de cercetare referitoare la un sat transilvănean).
 - **Marti, 4 aprilie 2023**, a avut loc la Cluj-Napoca o **masă rotundă** organizată de ISPMN cu titlul *Kisebbségek és biztonságpolitika* (Securizarea și politicile privind minoritățile naționale). Invitații evenimentului au fost: [Kiss Tamás](#) (sociolog, ISPMN), Toró Tibor (politolog, Universitatea Sapientia), Rostás Szabolcs (editor-șef Krónika), iar dezbaterea a fost moderată de [Novák Csaba Zoltán](#) (președinte ISPMN). Evenimentul a fost deschis publicului larg și a fost difuzat în direct pe pagina [FB ISPMN](#). O reacție a presei puteți vedea [aici](#).
 - **Vineri, 7 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a publicat un **articol** de opinie în cotidianul Clujean în limba maghiară *Szabadság* (Libertatea). Articolul este intitulat *Pluralism in Transylvania. Cine îl vede ca eșec? Și de ce?* (Erdélyi pluralizmusról. Kinek mi számít bukásnak?), și este o reacție la un articol polemic publicat de același ziar care a descris debaterile în cadrul unui grup restrâns pe o platformă de socializare ca „eșuat urât” extrapolând presupusul eșec al pluralismului în viața publică în general. Argumentul articolului publicat de [László Fosztó](#) discută pe de o parte continuitatea și chiar accentuarea diversității în societatea din România, iar pe de altă parte răspunsurile unor elite locale sau regionale care merg în direcția polarizării și radicalizării argumentelor, și pluralismul în sfera publică ce rămâne o valoare care merită cultivată în acest context.
- Articolul poate fi lecturat [aici](#).
- **Duminica, 9 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitat la **emisiunea Info Etnic** la TVR. Tema emisiunii a fost *Diversitatea, un concept în pericol?* Gazdele emisiunii, Teodora Drăgoi și Boris Velimirovici, au propus un dialog despre conceptul de diversitate etnică, religioasă și culturală, în 2023, în România multiethnică. Discuția are ca punct de plecare recenta declarație a Ligiei Deca, ministrul Educației, care asigură că “diversitatea sexuală” nu va fi menționată în noile legi ale educației. Au participat la discuție și filosofi, sociologi, reprezentanți ai părinților și ai elevilor.

Puteți vedea mai multe detalii [aici](#). Emisiunea poate fi vizionată [aici](#).

- **Mărti, 11 aprilie 2023**, a avut loc o nouă proiecție în cadrul Filmotecii ISPMN. În cadrul evenimentului co-organizat de ISPMN și Facultatea de Sociologie și Asistență Socială (UBB) a fost proiectat filmul „Pocalul. Despre fii și fiice” (2022, 85 min), regizat de Dana Bunescu și Cătălina Tesăr. Filmul expune pentru prima dată în cinema universul fascinant al cortorariilor, care, asemeni aristocrației europene, încheie și desfac alianțe matrimoniale în funcție de neam și avere. Familiile negociază zestrea fetei și evaluează moștenirea mirelui atunci când încheie alianțe. Aceste alianțe gravitează în jurul unor blazoane familiale, pocale de argint aurit transmise din tată în fiu. Presiunea este cu atât mai mare cu cât finalizarea alianței e condiționată de nașterea unui băiat. Documentarul surprinde nu doar tradiția și cultura cortorariilor, dar urmărește îndeaproape un cuplu tânăr în încercarea de a avea un fiu și atmosfera, discuțiile și emoțiile din familia extinsă legate de sexul copilului nenăscut, soarta moștenirii și implicit a lor.

După proiecție a avut loc o discuție (online) cu co-regizoarea Cătălina Tesăr moderată de [Plainer Zsuzsa](#) (cercetător ISPMN).

- **Mărti, 11 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitat în emisiunea *Terasa de pe acoperiș* (redactor István Rostás Péter) la Radio România, Cluj. Tema emisiunii a fost Ziua Internațională a Romilor și discuțiile s-au axat pe semnificația zilei și istoria mobilizării politice a romilor din Europa în context global.

Puteți viziona emisiunea [aici](#).

- **Joi, 13 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a fost invitat la emisiune Radio Pata cu tema „Romii în Europa”. Discuția s-a derulat sub forma unui dialog cu reportera Linda Greta Zsiga și redactorul István Szakáts, în care s-au abordat teme despre condiția și probleme romilor în diferitele țări ale Uniunii Europene și despre procesele recente prin care romii din Europa au devenit o minoritate transnațională.

Mia multe detalii vedeți [aici](#).

- **Luni, 17 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a publicat un **articol** pe portalul Clujean în limba maghiară Transtelex. Articolul intitulat *O Dezvăluire Majoră sau doar un pic de propagandă de extremă dreaptă?* abordează problema invitării unui autor de teorii conspiraționiste, membru într-un partid extremist din Ungaria, să prezinte un discurs în cadrul Teatrului Maghiar de Stat, Cluj (evenimentul a fost amânat deocamdată). Articolul apare ca parte a unei dezbateri publice despre rolul teoriilor conspiraționiste în viața publică și a prezentat argumentul central că astfel de „teorii” nu ajută decât la subminarea încrederii sociale și ocultarea proceselor și structurilor sociale relevante.

Vedeți articolul [aici](#).

- **În perioada 17-18 aprilie 2023**, s-a desfășurat **conferința** „Jákob sátrai, Izrael hajlékai. Sokszínű lokális izraelita világok helytörténeti perspektívában a 19-20. század Magyarországon” [Corturile lui Iacov. Microcosmosuri complexe evreiești locale în Ungaria secolelor 19-20]. Evenimentul a fost organizat de către Centrul Memorial al Holocaustului din Budapesta și a avut drept scop prezentarea istoriei locale a unor comunități evreiești distruse de Holocaustul din Ungaria. [Attila Gidó](#) (cercetător ISPMN) a vorbit despre istoria evreilor din Cluj: „Társadalom és gazdaság. Zsidó-magyar együttélés a holokauszt előtti Kolozsváron” [Societate și economie. Conviețuire evreo-maghiară în Cluj înainte de Holocaust]. A prezentat acei indicatori statistici cu ajutorul cărora pot fi analizate distanțele sociale dintre evrei și populația majoritară, respectiv anvergura asimilării și a excluderii.

- **Marti, 18 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a susținut o lectură publică în cadrul atelierului organizat de Dr. Mihaela Czobor-Lupp, profesor de științe politice la Carleton College, USA. La atelier au participat studenții americani care petrec un semestru în Estul Europei cu scopul aprofundării cunoștințelor despre istoria și societatea regiunii. Prezentarea susținută de [László Fosztó](#) intitulată *Romii în societatea multietnică Transilvăneană: Modele istorice și contemporane de excluziune și incluziune*. În cadrul atelierului au mai susținut prezentări Edit Szegedi, [István Horváth](#) și Marius Lazăr. Studenții au avut ocazia de a pune întrebări și a discuta temele prezentate.

- **Miercuri, 19 aprilie 2023**, [László Fosztó](#) (cercetător ISPMN) a participat la o discuție radiofonică cu Boróka Parászka, redactor Radio România, Târgu-Mureș, în cadrul emisiunii *Să ne înțelegem* (Értsünk szót). Tema emisiunii a fost problemele legate de proliferarea teoriilor conspiraționiste în mediul online și efectele nefaste ale acestora asupra societății din România. Emisiunea a abordat și probleme legate de metodele științelor sociale în cercetarea acestui fenomen.

Puteți vedea mai multe detalii [aici](#).

- **Vineri, 21 aprilie 2023**, Radio Romania Târgu-Mureș (emisiunea în limba maghiară) a difuzat un interviu cu [Székely István Gergő](#) (cercetător ISPMN), în cadrul emisiunii Naprakész (Actual). Discuția s-a axat pe partidul politic AUR și pe posibilele consecințe pe care traiectoria ascendentă a acestei formațiuni le poate avea asupra minorităților din România. Emisiunea poate fi ascultată [aici](#).

- **Duminică, 23 aprilie 2023**, [Adriana Cupcea](#) și [László Fosztó](#) (cercetători ISPMN) au participat la emisiunea Info Etnic la TVR. Tema emisiunii a fost: *Islamofobia, eliminarea „diversității” din Legile educației și legislația privind infracțiunile motivate de ură*. Gazdele emisiunii au fost Teodora Drăgoi și Boris Velimirovicin, iar invitații acestei ediții au fost: Muurat Iusuf, Muftiul Cultului Musulman din România, conf. univ. dr. Cătălin Raiu, membru CNCD, [Adriana Cupcea](#) și [László Fosztó](#)

. [Fosztó László](#) a discutat tema transpunerii corecte a legislației europene privind discursurile de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură, iar [Adriana Cupcea](#) a discutat în calitate de autor, concluziile capitolului pe România, din cadrul Raportului European privind Islamofobia (2022).

Mai multe detalii [aici](#). Emisiunea poate fi vizionată [aici](#).

- **În luna aprilie 2023**, au apărut două **recenzii** ale cărții *Finomhangolás. Koordináció és kontroll a szovjet típusú cenzúrendszerekben. Romániai példák (1949-1989)* (Coordonare și control în sisteme de cenzură de tip sovietic. Exemple din România (1949-1989) semnată de [Kiss Ágnes](#) apărută la EME-Kriterion în 2022. Una dintre recenzii a fost semnată de Salat Levente și a apărut în revista *Korunk* (nr. 4, 2023, p. 113-117), iar a doua a fost semnată de Demeter Zsuzsa și a apărut în paginile revistei *Helikon* (nr. 8, 2023, p. 26). Tot în această lună a apărut un interviu care s-a axat pe mecanismele cenzurii comuniste în revista *Újvárad* (nr. 4, 2023, 42-45). Interviul a fost realizat de către Szőcs László cu ocazia *Maratonului cărții* (octombrie 2022) organizat la Oradea, eveniment în cadrul căruia a fost prezentată cartea semnată de [Kiss Ágnes](#).
- **În luna aprilie 2023**, au fost publicate alte câteva articole din volumul special intitulat *Critical Perspectives on the Impacts of (post) COVID-19 Pandemic on Roma* [Perspective critice asupra impactului pandemiei COVID-19 pe populația romă] editat de Maria Manuela Mendes (ISTE-IUL CIES, Portugalia) și [Stefania Toma](#) (cercetător ISPMN). Articolul intitulat „Preparation of Two Participatory Social Housing Interventions in a Marginalised Roma Community in Romania” scris de Adorjáni Júlia, Antal Imola și Tonk Gabriella (Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, UBB, Cluj) prezintă proiectele de locuire implementate în Pata-Rât în contextul pandemiei. Al doilea articol, scris de Mila Maeva și Yelis Erolova (Academia de Științe din Bulgaria) este intitulat „Bulgarian Roma at the Dawn of the Covid-19 Pandemic” și prezintă rezultatele unei cercetări etnografice realizate în două sate cu populație multietnică care au fost printre primele izolate în Bulgaria pe perioada pandemiei. Al treilea articol publicat, semnat de Agostina Del Valle Nievas (Institutul pentru Științe Sociale a Universității din Lisabona), este intitulat „Nomadic Bodies: From their Intermittent Invisibility to their Permanent Persistence – The Story of a Nomadic Cigano/Roma family in its transit through Montemor-o-Novo, Portugal in (post)Pandemic Times”. Acest text reprezintă prelucrarea rezultatelor unei cercetări etnografice realizate în cadrul unei familii de romi nomazi din Portugalia, prezentând interconexiunea dintre structurile spațiale, sociale și economice care determină experiențele corporale ale nomazilor în căutarea siguranței de zi cu zi. Articolele sun publicate în regim OA.
- **În luna aprilie 2023**, a apărut în revista *Helikon* (nr. 7, 2023, p. 4-6) un interviu realizat de [Kiss Ágnes](#) (cercetător ISPMN) cu Kerekes György, fostul șef al secției pentru naționalități care a funcționat în cadrul Editurii Dacia de la înființarea acesteia în 1969, la Cluj. Interviul atinge tematici precum funcționarea secției maghiaro-germane, colegii din redacție, producția de carte maghiară, cenzura și recepția publicațiilor în anii șaptezeci și optzeci, respectiv dezintegrarea

graduală și desființarea întregii edituri după schimbarea regimului politic și economic.

- **În luna aprilie 2023**, a apărut la Editura ISPMN, **numărul 70** din seria *Studii de atelier*, coordonatori [Iulia Elena Hossu](#), [Novák Csaba Zoltán](#). Studiul este intitulat *A kolozsvári Csikay György prímás portréja a korabeli magyar sajtóban* [Portretul muzicianului rom clujean György Csikay în presa contemporană maghiară] și este semnat de [Könczei Csongor](#) (cercetător ISPMN).

Acest studiu este un experiment: încearcă să prezinte cariera unui muzicant rom din Transilvania doar pe baza materialelor de presă maghiară din ultimele decenii ale secolului al 19-lea și ale primelor decenii ale secolului al 20-lea. Viața lui György Csikay (1859–1940?), apreciatul și celebrul lăutar al Clujului în ultimele decenii ale Monarhiei Austro-Ungare a început la Turda, provenind dintr-o familie de muzicanți romi. Potrivit unor surse, încă de la vârsta de 17 ani a condus propriul taraf, și mai târziu, prin succesul său, s-a alăturat orchestrei celebrului lăutar János Salamon din Cluj. În scurt timp a devenit și ginerele lui Salamon, dar nu a avut noroc în viața familială, care a fost marcată de o serie de tragedii: și-a pierdut soția la începutul anului 1886, iar cele două fiice ale sale au murit și ele la vârste fragede. În 1889 se desprinde din orchestra condusă de către socrul său și fondează propriul ansamblu la Cluj, care în anii și deceniile următoare a devenit una dintre cele mai cunoscute formații de muzicanți romi din Transilvania și a cărei funcționare a fost semnalată constant de către presa contemporană. Pentru György Csikay reputația națională a corelat și cu înbogățirea materială, bogăție care a fost zguduită de Primul Război Mondial și de schimbarea ulterioară a imperiului: orchestra lui s-a dezintegrat, casa o pierdut-o, astfel între anii 1920 și 1930 a trăit în sărăcie, îmbătrânit, fără orchestră și fără un trai decent. Și tocmai atunci l-a descoperit presa maghiară interbelică din Transilvania pe „bătrânul țigan” din vremurile odinioare glorioase și pașnice ale Monarhiei, a cărei carieră putea fi folosită pentru a prezenta trecutul său glorios în contrast cu prezentul nevrednic. Csikay în ultima etapă a vieții lui s-a mutat în Ungaria, unde și ziarele din Budapesta au urmărit cariera relatând despre viața lui în spiritul epocii până la sfârșitul lui într-un azil de bătrâni. Portretul lui György Csikay, alcătuit pe baza materialelor de presă din perioada vieții este interesant și pentru că comemorează un muzicant rom din Cluj, al cărei nume a fost complet uitat la Cluj-Napoca după anii 1940.

- Cei interesați de evenimentele organizate de către ISPMN pot accesa pagina noastră de internet. Pentru mai multe detalii în legătură cu aceste evenimente aceștia sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro, urmând ca cercetătorii implicați să le pună la dispoziție mai multe materiale.